

Обраћање чланице Сталне делегације Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у Парламентарној скупштини Централноевропске иницијативе (ПС ЦЕИ) Данијеле Мартиновић на Пленарном засједању ПС ЦЕИ на тему „Могућа улога ЦЕИ-а у јачању регионалне сарадње у контексту буџетског периода 2014.-2020. године"

Будимпешта, 25. септембар 2013.

"Вишегодишњи финансијски оквир Европске уније утврђен за период 2014 -2020 година је одредио приоритете ЕУ за наредни буџетски период. Приоритети су у великој мјери одраз економске кризе и осликавају стање у којој се налази ЕУ економија данас. Због наведене чињенице, с једне стране фокус је на помоћи националним економијама земаља чланица које су највише погођене економском кризом, а са друге стране, дошло је до рационализације расходне стране европског буџета. Наиме, први пут, након 56 година, да је до историјског, првог смањења ЕУ буџета за приближно 3 %.

Горња граница задуживања би требала износити 960 милијарди еура (са планираних 993,6 милијарди). Горња граница плаћања ће бити смањена за 34 милијарде, на 908 милијарди еура. Тиме би буџет износи 1 % европског ГДП-а. Премда су преговори лидера довели до повећања издвајања за пољопривреду и кохезионих фондова за уједначени регионални развој, ипак је дошло до њиховог значајног смањења. Буџет за пољопривреду је смањен са некадашњих 421 на 373 милијарди еура, а кохезиони фондови са садашњих 355 на 325 милијарди еура. Ипак, буџет за безбедњост, држављанство – миграције и границе, правду, здравље и заштиту потрошача расте. Исто тако, значајан удјел имају области везане за истраживање, иновације, обазовање и конкурентност предузећа (126 милијарди еура). Исто тако, нагласак је на енергетски учинковитим пројектима и заштити околиша („зелена економија“). Фокус Европске уније је стављен на отварање нових радних мјеста и запошљавање, поготово младих у ЕУ. У том смислу је и Иницијатива за запошљавање младих са циљем помоћи регијама које имају више од 25% незапослених младих особа (6 милијарди еура). Тиме се жели помоћи земљама најгоре погођеним економском кризом. Највећи терет и процент смањења су поднијеле област транспорта и инфраструктуре. Исто тако, смањено је издвајање за администрацију (премда је укупни износ повећан, али улази Р Хрватска у ЕУ) од претходно планираног износа, а ЕУ би требала смањити број запослених за 5%. Дакле, наведени подаци су везани за буџет ЕУ. Када је ријеч о буџетима поједних националних економија, евидентно је да су и они постали рестриктивни. Уштеде, рестрикције и фокус на смањивање и рационализацију социјалних давања, издвајања за администрацију и инфраструктуру, уз истовреми покушај подстицања привреде, економског развоја, јачања сектора малих и средњих предузећа, запошљавање, нарочито младих, развој чистих

технологија и обновљивих извора енергије су одреднице које су заједничке свим земљама, без обзира да ли су у ЕУ или не. Дакле, то је и заједнички циљ земљама ЦЕИ.

С обзиром на наведено, потенцијале сарадње можемо посматрати кроз призму висине буџета ЕУ којој припада дио (већина) земаља ЦЕИ, висину и структуру буџета (те економске политике са утврђеним краткорочним и дугорочним циљевима) сваке појединачне чланице ЕУ (ЦЕИ) те кроз призму стратешких циљева и пројеката сваке земље појединачно базиране на компаративним предностима. Због наведених чињеница, постоји широки дијапазон видова сарадње међу земљама чланицама ЦЕИ, билатерално и мултилатерално. На претходном, прољетном засједању ЦЕИ који је организиран овдје, у Будимпешти, свака од наших земаља је презентирала своје потенцијале развоја, стратешке секторе и пројекте на којима би се могла засновати будућа сарадња. Мађарски домаћини су нам између осталог презентирали и значајна улагања земље у развој информатичког сектора, између осталог. Развој инфраструктуре и путна комуникација (тема са засједања у Кијеву, Украјини), најбоље праксе (премда је буџет ЕУ смањен у значајној мјери за наведене ставке) може постати заједнички темељ развоја. Црној Гори је, колико ми је познато, врло интересантна електроенергетска област као и Косову због недостатка електро-потенцијала. Управо је развој електроенергетског сектора базираног на обновљивим изворима енергије (вода, вјетар) те цјелокупна ЦДМ проблематика (проблематика чистог развоја) у фокусу Европске уније. Наша земља домаћин је годинама била лидер у аграрној политици, од ње можемо усвојити најбоље праксе у тој области. Прије неколико дана је БиХ потписала са Мађарском билатерални споразум у области развоја малих и средњих предузећа. Дакле, простора за сарадњу има. Свакако, у фокусу би требале бити области на којима је ЕУ ставила тежиште и базирала свој оквирни буџет за период 2014 – 2020 година. Дакле, мала и средња предузећа, запошљавање младих, истраживање и развој, подузетништво, обновљиви извори енергије. Свакако, свака земља појединачно ће, овисно ни од својих националних циљева и стратешких усмјерења, предложити конкретне области, пројекте, правце сарадње као и најбоље праксе које би могла пренијети другим земљама ЦЕИ. Премда су средства из ЕУ фондова смањене за многобројне ставке, добро осмишљени пројекти који помажу регионалном развоју и прекограничној сарадњи, ће сигурно бити прихваћени и подржани финансијски. На претходном засједању чланови моје делегације из БиХ су истакли области и секторе на којима БиХ покушава развити своју економију – дрвопрерађивачке, прехрамбена индустрија, намјенска индустрија, пољопривреда, металопрерађивачки сектор, аутомобилска индустрија, електроенергетски сектор – обновљиви извори енергије, вода, вјетар, дрво. Исто тако, БиХ је постигла значајне резултате у имплементацији буџетског планирања као и ревизије учинковитости буџета. Свакако, свима нама, били члан ЕУ или не, је заједничка проблематика конкурентност. Компетитивност земље се дефинира као „скуп индикатора, политика, институција и фактора који одређују ниво продуктивности једне државе и успостављају одржив текући и средњорочно

ниво економског просперитета.“ Свјетски економски форум из Давоса (ВЕФ) је развио Индекс глобалне компетитивности, индекс који даје свеобухватан приказ компетитивности једне земље на темељу праћења низа индикатора. Индикатори су груписани у 12 група и показују у којој фази развоја компетитивности се налази нека национална економија. Тако разликујемо факторски вођене економије ниског дохотка, економије базирани на инвестирању те економије базирани на иновацијама. БиХ се налази у другој фази, оној базираној на инвестицијама. Наведено значи да је за тренутни развој БиХ од изузетног значаја 5 група тзв. стубова компетитивности специфичних за наведену фазу развоја. Дакле, темељ развоја чине квалитетни образовни систем с нагласком на високом образовању и усавршавању, ефикасно тржиште рада, развијен финансијски систем, адекватна величина тржишта те технолошка спремност.

Већина земаља ЦЕИ се налази на преласку из друге у трећу фазу или је у трећој фази развитка.

Прелазак из друге у трећу фазу захтијева софистицирано пословање у свим сегментима те економију базирану на знању и иновацијама. Конкурентност се оцјењује анализом низа индикатора од којих би истакла области: развијености институција, инфраструктура, ефикасности тржишта роба, софистицираност финансијског тржишта, и наравно, у факторе трећег ступа – пословна софистицираност и иновативност.

Наведени приказ стања националне компетитивности представља користан путоказ за кориштење адекватног инструментарија у циљу отклањања слабости. Јасно је да наведено захтијева првенствено јаку улогу државе у отклањању слабости наведених у првом и другом стубу. Држава је та која треба створити адекватан правни оквир за потицај и заштиту пословних субјеката у земљи; она треба активно дјеловати на стварању укупне инфраструктуре, развојних и истраживачких потенцијала, заједно са актерима из пословне заједнице. Једино заједничким дјеловањем се могу остварити синергијски ефекти.

Дакле, развојни аспект сарадње као и питања везана за буџетску ефикасност и дисциплину могу бити актуелне теме и за наше будућа засједања као земаља чланица ЦЕИ."

Пошто сам по вокацији економист, нагласак сам ставила на економск и вид сарадње. Свакако и други видови сарадње, везани за сектор правде и сигурности, образовање, културу и сл. нису ништа мање значајни за земље ЦЕИ. (крај)